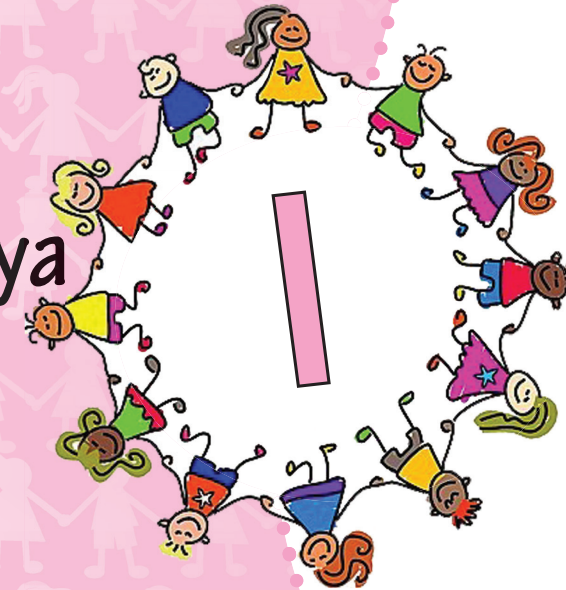

Leyi
pfuxetiweke hi
xiCAPS

Giredi ya

Swikili swa vutomi
hi XITSONGA

Buku ya 1
Tikotara ta 1 na 2

ISBN 978-1-4315-0240-0

LIFESKILLS IN XITSONGA
GRADE 1 – BOOK 1
TERMS 1 & 2

ISBN 978-1-4315-0240-0

15th Edition

THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.

Workbooks available in this series:

- Grade R
(in all official Languages);
- Literacy/Home Language Grades 1 to 6
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages);
- Mathematics Grades 4 to 9
(in Afrikaans and English);
- Life Skills Grades 1 to 3
(in all 11 official Languages); and
- Grades 1 to 6 English First Additional
Language.

Vito:

Tlilasi:

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Leswi nga endzeni

Kotara ya 1

Pheji

- 1 Mina 2
- 2 Mihlovo na ku cina 4
- 3 Hinkwerhu hi hlawulekile 6
- 4 Hi hambanile hinkwerhu 8
- 5 Yimbelela risimu 10
- 6 Ndzi tinyungubyisa hi xikolo xa hina 12
- 7 Tindhawu to hambana 14
- 8 Tlilasi ya hina 16
- 9 Mafambelo yo ya exikolweni 18
- 10 Ndzi tshama ndzi basile 20
- 11 Mikhuva yin'wana leyinene 22
- 12 Ndzi basile 24
- 13 Mikhuva leyinene 26
- 14 Ku basa na vukheta 28
- 15 Maxelo lawa ndzi wa tsakelaka 30
- 16 Maxelo 32

Kotara ya 2

Pheji

- 17 Ndyangu wa ka hina 34
- 18 Ndyangu wa ka hina 36
- 19 Ha hlayisana 37
- 20 Ku kombisa leswaku wa hlayisa 38
- 21 Vuhlayiseki ekaya na le kusuhi (1) 40
- 22 Vuhlayiseki ekaya na le kusuhi (2) 42
- 23 Vuhlayiseki ekaya loko ndzi ri ndzexe 44
- 24 Swin'wana leswi u faneleke ku swi tsundzuka 46
- 25 Miri wa mina 48
- 26 Switwi swa mina 50
- 27 Ku fambafambisa miri wa mina 52
- 28 Ku ehleketa hi vuhlayiseki 54
- 29 Ku hlayiseka 56
- 30 Ku hlayisa miri wa mina wu tshama wu hanye kahle 58
- 31 Ku hlayisa miri wa mina wu tshama wu hanye kahle 60
- 32 Ku kambisisa 62

Manana Angie
Motshekga, Holobye wa
Dyondzo ya Masungulo

Dkd. Reginah Mhaule,
Xandla xa Holobye wa
Dyondzo ya Masungulo

Tibuku leti to tirhela ti endleriwe vana va Afrika-Dzonga ehansi ka vurhangeri bya Holobye wa Dyondzo ya Masungulo, Manana Angie Motshekga na Xandla xa Holobye wa Dyondzo ya Masungulo, Dkd. Reginah Mhaule.

Tibuku to tirhela ta Rainbow ti vumba xiyenge xin'wana xa ntlawa wa migingiriko ya Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo leyi kongomisiweke eka ku antswisa matirhelo ya vadyondzi va Vaafrika-Dzonga eka tigiredi ta ntsevu to sungula. Tanihi xin'wana xa swilo leswi nga swirhangana eka nkunguhato wa matirhelo ya mfumo, phurojeke leyi yi humelerile hi ku seketeriwa hi timali hi Nkwama wa Timali ta Tiko. Leswi swi endlile leswaku Ndzawulo yi swi kota ku endla leswaku tibuku leti to tirhela, ti kumeka hi tindzimi hinkwato ta ximfumo handle ko hakeleriwa.

Hi tshemba leswaku tibuku leti ti ta pfuna vadyondzisi eka migingiriko ya vona yo dyondzisa ya masiku hinkwawo no tiyisisa leswaku vadyondzi va vona va kota ku heta kharikhulamu. Hi tiyisisa leswaku hi letela mudyondzisi eka nghingiriko wun'wana na wun'wana hi ku katsa mifungo leyi kombisaka leswi mudyondzi a faneleke ku endla swona.

Hi ni ntshembo wa leswaku vana va ta tiphina no tsakela ku tirha migingiriko leyi nga ebukwini loko va ri karhi va ya emahlweni no dyondza, na leswaku wena, mudyondzisi, u ta tsaka swin'we na vona. Hi mi navelela ku humelela, wena na vadyondzi va wena eku tirhiseni tibuku leti to tirhela.

Giredi ya

1

Swikili swa vutomi
hi **XITSONGA**
Buku ya I

Buku leyi i ya:

Mina

Kotara ya l – Vhiki ra l – Phepha ro tirhela ra

A hi endleni

Damarheta xifaniso xa wena
kumbe u tidirowa laha.

Vito ra mina i

_____.

Xivongo xa mina i

_____.

Ndzi na _____ wa
malembe.

Ku na _____ wa swirho
endyangwini wa ka hina.

Nomboro ya
riqingho ra ka hina i:

Adirese ya hina i:

Ndzi tiva leswaku siku ra mina ra
ku velekiwa ri rini.

ina

ndza
kanakana

e-e

A hi diroweni

Joe i xitlangi xa bolo ya milenge.	Dirowa nchumu lowu u kotaka ku wu endla kahle.
	

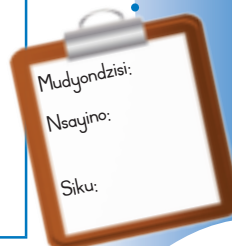

Hlamusela vanghana va wena hi swilo leswi u kotaka ku swi endla kahle. Kutani khalaria nyeleti ebokisini leri faneleke ku kombisa vuswikoti bya wena.

A hi vulavuleni

 Ndzi kota ku hlaya.	 Ndzi kota ku tiambexa.	 Ndzi kota ku tsala vito ra mina.
 Ndzi kota ku cina.	 Ndzi kota ku endla tiya.	 Ndzi kota ku buracha meno ya mina.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

2

Mihlovo na ku cina

A hi endleni

Xana u tiva mihlovo leji?
Byela munghana wa wena
mavito ya yona.

Sweswi khalara xifaniso xin'wana na xin'wana hi mihlovo lowu faneleke.

Banana ra xitshopana

Apula ro tshwuka

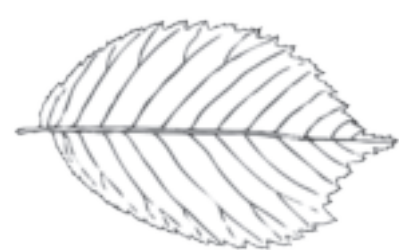
Jesi ra wasi

Xambhulela xa
mihlovohlovo

Lamula ra xilamula

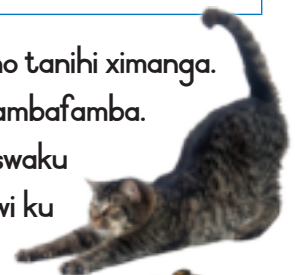

Tluka ra rihlaza

Humelane ehandle

Mi nga si endla nghingiriko ehandle, ololoxani swirho tanihi ximanga.
Leswi swi ta olovisela mimiri ya n'wina ku kota ku fambafamba.
Tihela u ololoxa swirho endzhaku ka nghingiriko leswaku
u kota ku wisa. Leswi swi ta pfuna leswaku u nga twi ku
vava emisiheni ya wena. Sweswi endla leswi vana
lava va swi endlaka.

Yimbelelani "Nhloko, makatla" loko mi ri karhi mi:

- endla wonge mi ba xigubu.
- endla wonge mi chaya katara.

4

Siku:

A hi hungaseni

Phokotela mavoko eka
tipatironi leti.

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela

Phokotela Phokotela Phokotela Phokotela Phokotela

A hi endleni

Xana u nga swi kota ku endla swilo leswi? Kombisa vanghana va wena.

Ndzi nga tsutsumela ematlhelo yo
hambana handle ko chayisana na un'wana.

Ndzi nga tlula khadi.

Ndzi nga khunguluxela munghana wa
mina bolo leyikulu.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

3

Hinkwerhu hi hlawulekile

Kotara ya 1 – Vhiki ra 2 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Languta xifaniso kutani u
hlamusela munghana wa wena ku
hambana exikarhi ka vana lava.

Lavakulu na lavatsongo

Van'wana hi lavakulu, van'wana va hina hi
lavatsongo.

Van'wana va lehile, van'wana va hina va komile.

Hinkwerhu hi nga swi kota ku endla
xanchumu kahle.

I yini lexi u kotaka ku xi endla kahle?

A hi vulavuleni

Hlamusela vanghana va wena hi leswi u
titwiseke xiswona hi siku ro sungula exikolweni.

A wu tsakile	A wu rila	A wu nyanyukile	A wu hlundzukile	A wu ri na tingana

A hi diroweni

Dirowa xifaniso ku kombisa **leswi u titwisaka xiswona** loko munhu
un'wana a ku nyikile xitlangiso lexintshwa. Tsala matitwelo eka xivandla
lexi nga ehansi ka xifaniso.

6

Siku:

A hi vulavuleni

Hlamusela munghana wa wena hi leswi humelelaka exifanisweni xin'wana na xin'wana. Vula leswaku a wu ta titwa njhani loko swilo leswi a swi humelela eka wena. Gwajula xikandza lexi faneleke.

Nhwanyana lonkulu u teka swilo swa wena.

u tsakile

u nyanyukile

wa rila

Wena na munghana wa wena mi tlanga swin'we.

u hlundzukile

u tsakile

wa chava

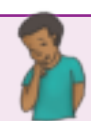
U pfula nyiko.

wa chava

u nyanyukile

wa nyuma

Buti kumbe sesi wa wena u tshova xitlangiso xa wena lexi u xi rhandzaka swinene.

wa nyuma

u tsakile

u hlundzukile

A hi endleni

Endla nsalelo wa tintiho ra wena ebokisi ro sungula kutani u kombela mudyondzikuloni ku endla nsalelo wa yena eka bokisi leri landzelaka.

Xana wa swi tiva leswaku a ku na munhu loyi a nga na nkandziyiso wa tintiho wo fana na wa wena? Hi wena u ri wexe emisaveni hinkwayo, hikwalaho u hlawulekile. Hambi mahahlwa a va na nkandziyiso wa tintiho lowu fanaka.

Xana wa swi kota ku vona leswaku misalelo ya tintiho ya hambana?

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

Hi hambanile hinkwerhu

Kotara ya 1 – Vhiki ra 2 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Languta vana lava.

Xana va fana hi ndlela yihi?

Xana va hambana hi ndlela yihi?

A hi endleni

Languta xifaniso kutani u ehleketa loko swivulwa leswi kuri hi swona kumbe a hi swona..

Khalara swivulwa leswi nga swona hi muhlovo wa rihlaza.

Khalara swivulwa leswi nga riki swona hi muhlovo wo tshwuka.

Hinkwavo va na 2 wa mavoko na 2 wa milenge.

Hinkwavo i vanhwanyana.

Hinkwavo va ambarile tintanghu.

Hinkwavo va ambarile maburuku.

Hinkwavo i vana.

Hinkwavo va na misisi yo leha.

A hi diroweni

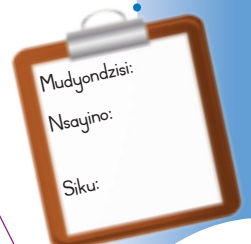
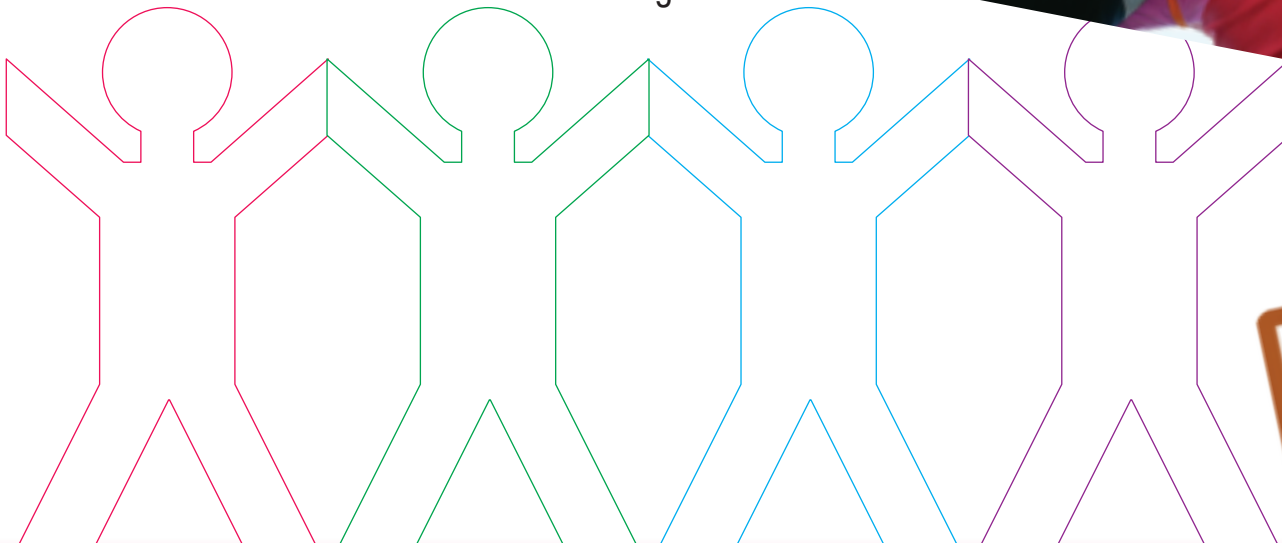
Dirowa xifaniso xa wena exivandleni xo sungula. Kutani dirowa xifaniso xa munghana wa wena wa xiviri. Loko u endlile sweswo, languta swifaniso kutani u vula leswaku u hambana njhani na munghana wa wena.

Mina	Munghana wa mina

A hi endleni

Khalara nketani ya vunghana ku kombisa leswaku munhu un'wana na un'wana u hambana na van'wana. Loko u endlile sweswo, u nga tsema u tlhela u sasekisa nketani ya vunghana eka xiyenge xa switsemiwa swa buku leyi.

Mudyandzisi:
Nsajino:
Siku:

5

Kotara ya I – Vhiki ra 3 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Yimbelela risimu

U nga si yimbelela, endla vutiolori lebyi:
Hefemulela endzeni swinene na le handle hi ku nonoka.
Endla wonge u huhutela moya wo tima makhandhlele
ekhekheni ra siku ra wena ra ku velekiwa, kutani u ku
"Brrrrrrrrrrrrrrrrrrrr".

Swimfenhana swa ntlhanu

Swimfenhana swa ntlhanu swi tlulatlula emubedweni.

Xin'we xi wela ehansi xi tivavisa nhloko.

Manana u vitanile dokodela kutani dokodela u te:

"Ku nga ha vi na timfenhe leti tlulatlulaka emubedweni!"

Swimfenhana swa mune swi tlulatlula emubedweni.

Xin'we xi wela ehansi xi tivavisa nhloko

Manana u vitanile dokodela kutani dokodela u te:

"Ku nga ha vi na timfenhe leti tlulatlulaka emubedweni!"

Swimfenhana swinharhu swi tlulatlula emubedweni.

Xin'we xi wela ehansi xi tivavisa nhloko

Manana u vitanile dokodela kutani dokodela u te:

"Ku nga ha vi na timfenhe leti tlulatlulaka emubedweni!"

Swimfenhana swimbirhi swi tlulatlula emubedweni.

Xin'we xi wela ehansi xi tivavisa nhloko

Manana u vitanile dokodela kutani dokodela u te:

"Ku nga ha vi na timfenhe leti tlulatlulaka emubedweni!"

Ximfenhana xin'we xi tlulatlula emubedweni.

Xi wela ehansi xi tivavisa nhloko

Manana u vitanile dokodela kutani dokodela u te:

"Ku nga ha vi na timfenhe leti tlulatlulaka
emubedweni!"

10

Siku:

A hi diroweni

Dirowa xikandza xa wena.

Kombisa mahlo ya wena, tindleve, nhompfu, nomo na misisi.

Byela vanghana va wena hi leswi u langutekisaka xiswona.

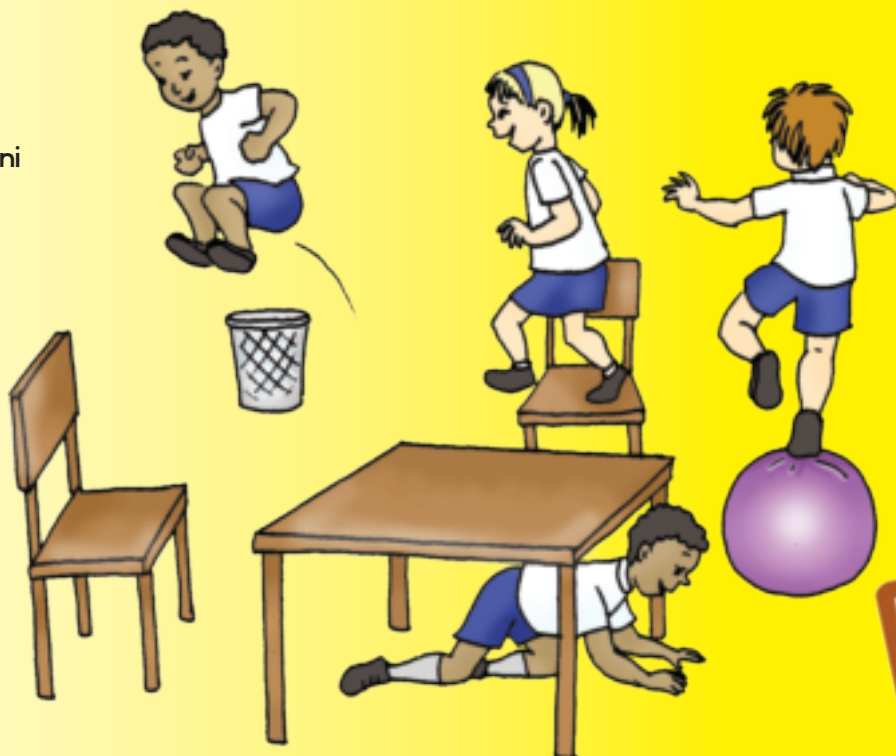

A hi tiololeni

Endla swirhalaganyi etlilasini
ya n'wina swo tanihi leswi.

Tlulani ku suka eka xitulu
xin'we mi ya eka xin'wana.

Kasani ehansi ka matafula.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

Ndzi tinyungubyisa hi xikolo xa hina

A hi endleni

Dirowa xifaniso xa wena u
ambale yunifomo ya xikolo.
Kutani tatisa tinhlamulo leti siyiweke.

Ndzi nghena exikolweni xa

_____.

Vito ra mudyondzisi wa mina i

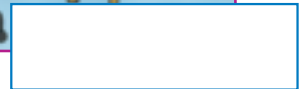
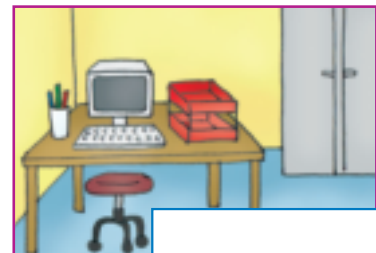
_____.

Nhloko ya xikolo i

_____.

A hi tsaleni

Languta swifaniso leswi. Kutani
tsema rito leri faneleke ra
xifaniso xin'wana na xin'wana
kutani u ri namarheta ekusuhi
na xifaniso.

rivala ra mitlangu

tlilasi

hofisi

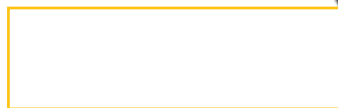
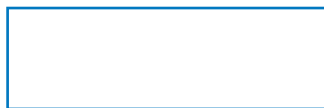
matsalana

swihambukelo

A hi tsaleni

Ku na vanhu vo tala exikolweni. Vula leswaku i vamani. Kutani tsema rito ehansi ephejini kutani u ri namarheta ekusuhi na xifaniso xin'wana na xin'wana. Tirhisa marito lama landzelaka ku byela munghana wa wena leswaku va endla yini exikolweni. Hlamusela munghana wa wena leswi ku fambisiwaka xiswona ku ya ehofisi ya nhloko ya xikolo, eswihambukelweni na le rivaleni ra mintlangu.

A hi hungaseni

Bokisi ra John ra tipensele ri wile. Hlayela leswaku u na tikhirayoni tingani kutani u tsala nhlayo ebokisini. Kutani, exiphephanini xin'wana, dirowa xifaniso u tirhisa mihlovo leyi kokaka mahlo ku kombisa leswi wena na munghana wa wena mi tlangisaka xiswona. Dirowa fureme yi rhendzela xifaniso.

vana

mubasisi

mudyondzisi

nhloko ya xikolo

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

Tindhawu to hambana

Kotara ya I – Vhiki ra 4 – Phepha ro tirhela ra

A hi endleni

Kombisa munghana wa wena leswaku u nga swi kota ku:

Tumbela ehansi ka xanchumu.

Ndzi tumbela ehansi ka tafula.

Tumbela endzhaku ka xanchumu.

Yima ehenhla ka xanchumu.

Yima etlhelo ka xanchumu.

A hi tiololeni

Tirhisa bolo kumbe nkwama wa tinyawa. Yi hoxele ehenhla kutani u yi khoma. Sweswi dzenengela nkwama wa tinyawa enhlokweni ya wena kutani u famba hi ku nonoka. Sweswi dzenengela nkwama wa tinyawa loko u ri karhi u famba ehenhla ka mhandze leyi nga ehansi kumbe ntla lowu nga ehansi.

Ndzi nga hoxa.

Ndzi nga khoma.

Ndzi nga dzenengela nkwama wa tinyawa enhlokweni ya mina.

A hi tiololeni

Grandlisa mikondzo eka tipatironi leti.

M = Ximatsi

N = Xinene

M

N

M

N

M

N

M

N

N

M

N

M

N

M

M

N

M

M

N

M

N

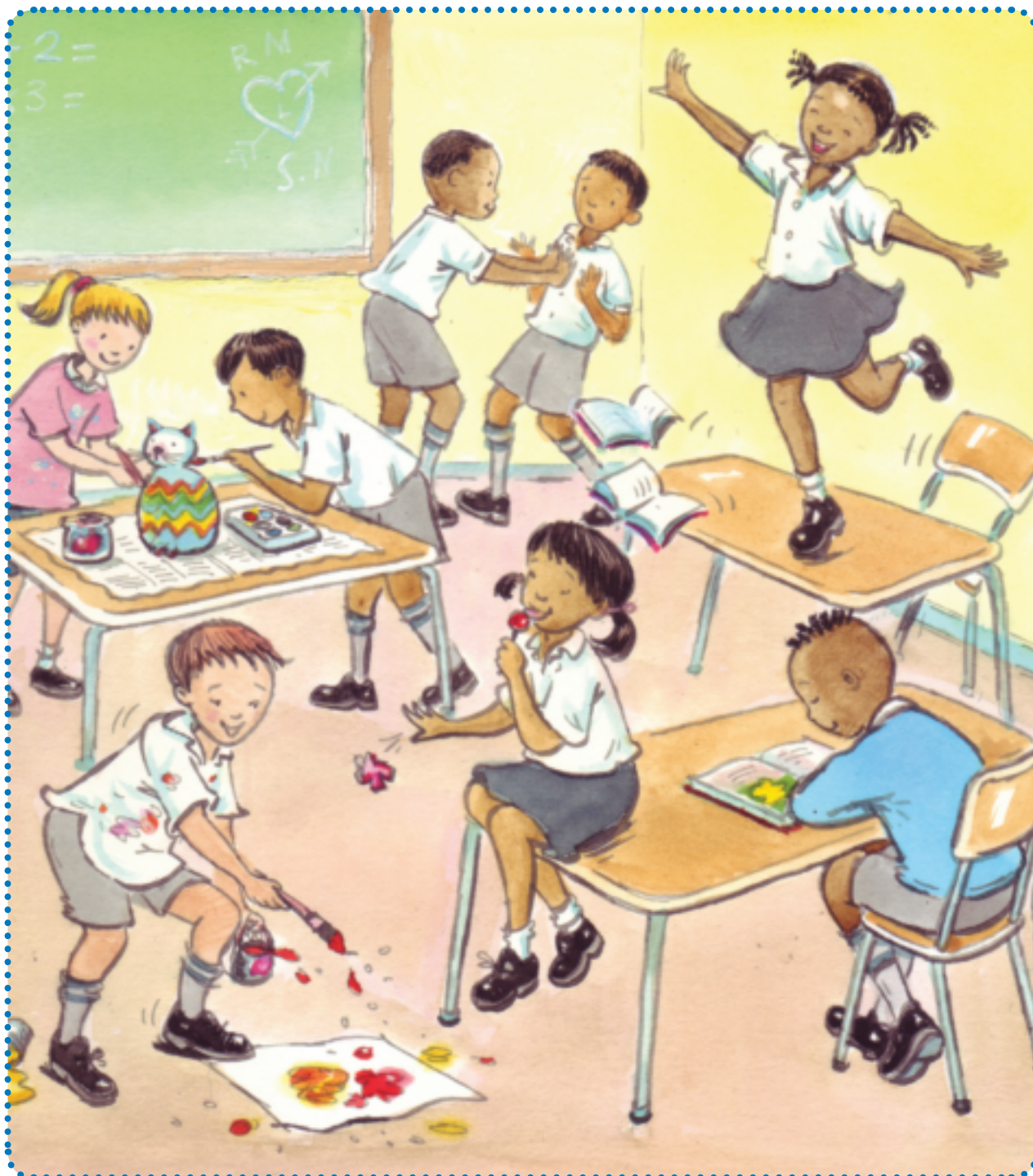
Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

Tlilasi ya hina

A hi vulavuleni

Languta xifaniso lexi hi vuxiyaxiya kutani u vulavula hi leswi u swi vonaka eka xona.

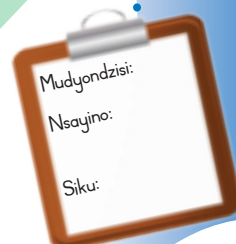
Hi yihi mikhuva lejinene leyi u yi vonaka?
Hi yihi mikhuva yo biha leyi u yi vonaka?

A hi vulavuleni

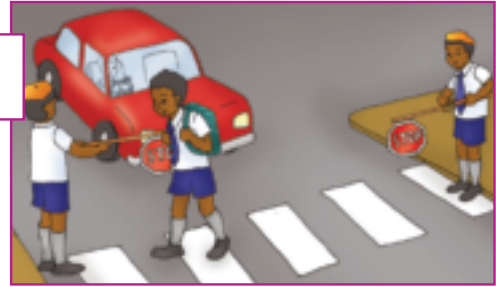
Grwajula ✓ mikhuva hinkwayo leyinene u tlhela u ba xihambano ✗
ekusuhi na mikhuva yo biha leyi nga humelelaka exikolweni.

Mafambelo yo ya exikolweni

A hi vulavuleni

Xana u fambisa ku yini ku ya exikolweni siku rin'wana ni rin'wana? Xana u hlayisekile? Xana ku na tindlela leti nga na khombo leti u ti tivaka? Vulavula na munghana wa wena hi leswi vana lava va fambisaka xiswona ku ya exikolweni. Gwajula ✓ tindlela to ya exikolweni leti nga riki na khombo. Bana xihambano ✗ eka leti nga na khombo.

Xana u ya njhani exikolweni nimpundzu? _____

A hi endleni

Sweswi vutisa 5 wa vanghana leswaku va fambisa ku yini ku ya exikolweni siku rin'wana na rin'wana. Va gwajule echatini leyi.

hi milenge

hi bazi

hi movha/xibebe

Mavito ya vanghana

1

2

3

4

5

Ina

E-e

Ndzi kota ku tsutsuma hi ku jikajika.

Ndzi nga cinca matlhelo loko ndzi ri karhi ndzi tsutsuma loko mudyondzisi a ndzi lerisa ku endla sweswo.

A hi tiololeni

Siku:

A hi endleni

Dirowa xifaniso ku kombisa leswi u tisaka xiswona exikolweni.

A hi tiololeni

Yingisela vuyimbeleri lebyi mudyondzisi wa wena a nga ta ku tlangela byona.

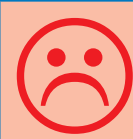
Fambisa miri wa wena ku ya hi mpfumawulo wa risimu.
Petsa matsolo ya wena kutani u ololoxa milenge ya wena.
Fambisa makatla ya wena ku ya ehenhla na le hansi.
Rhendzelekisa mahlakala ku ya eximatsini na le xineneni.

A hi tiololeni

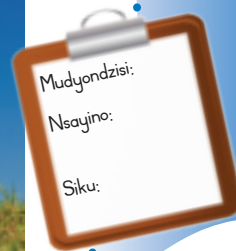
Wena na munghana wa wena mi fanele ku hoxa bolo mi tlhela mi yi khoma. Tirhisa voko ro pfumala matimba ku hoxa bolo.

Xana ndzi swi kotile ku hoxa bolo hi voko ra mina ro pfumala matimba?

A hi tiololeni

Encisani mafambelo ya ngholovhani wena na mudyondzikuloni.

Ndzi tshama ndzi basile

A hi vulavuleni

I swa nkoka ku dyondza mahanyelo lamanene loko wa ha ri lontsongo. Leswi hi swin'wana swa swilo leswi u faneleke ku swi endla leswaku u kota ku tshama u basile no kumeka u hanye kahle. Vulavula hi xifaniso xin'wana na xin'wana.

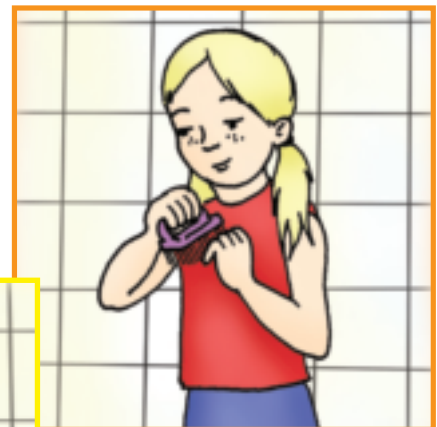
Buracha meno ya mina.

Hlamba mavoko endzhaku ko tirhisa xihambukelo.

Hlamba nkarhi na nkarhi.

Hlayisa min'wala ya mina yi tshama yi basile.

Tirhisa xihambukelo.

Hlantswa mihandzu ndzi nga si yi dya.

Tirhisa xidukwana loko ndzi entshemula kumbe loko ndzi rhimila.

Ndzi fanele ku

Kotara ya l – Vhiki ra 6 – Phepha ro tirhela ra

A hi tsaleni

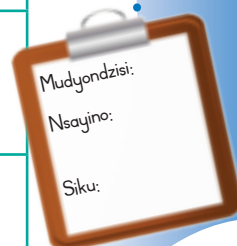
Hi swihi swilo leswi lavekaka ku endla leswaku u tshama u basile?

Khalara tingeleti ku kombisa swilo leswi u swi tirhisaka leswaku u kumeka u basile.

Tlhela u vula leswaku u swi tirhisa ku yini leswaku u tshama u basile.

Gwajula loko u swi kota ku endla swilo leswi landzelaka:	ina	e - e
Ndzi nga khandziya lerhi eka jangili jimi.		
Ndzi nga tirhisa swikhomo ku kota ku famba ndzi ya emahlweni.		
Ndzi nga kasa ndzi hundza eka jangili jimi.		

11

Mikhuva yin'wana leyinene

Kotara ya 1 – Vhiki ra 6 – Phepha ro tirhela ra

A hi hlayeni

Mikhuva yin'wana yo tirhisa xihambukelo hi mfanelo.

Tsundzuka

Loko u thyakisa exihambukelweni, tsundzuka ku basisa.

Tsundzuka ku gwedhla xihambukelo.

Ku pfala rivanti nkarhi hinkwawo loko u tirhisa xiyindlwana xa xihambukelo.

U nga tirhisi phepha ra xihambukelo ro tala.

Hlamba mavoko nkarhi hinkwawo endzhaku ko tirhisa xihambukelo.

A hi tsaleni

Bana xirhendzevutana eka marito lama hi byelaka leswaku hi fanele ku endla kangani swilo leswi landzelaka.

Ku hlamba misisi ya wena.

masiku hinkwawo

nimixo na
nimadyambu

kambirhi hi vhiki

kan'we hi vhiki

Ku buracha meno.

masiku hinkwawo

nimixo na
nimadyambu

kambirhi hi vhiki

kan'we hi vhiki

Ku hlamba miri.

masiku hinkwawo

nimixo na
nimadyambu

kambirhi hi vhiki

kan'we hi vhiki

Ku hlamba xikandza.

masiku hinkwawo

nimixo na
nimadyambu

kambirhi hi vhiki

kan'we hi vhiki

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

12

Kotara ya 1 – Vhiki ra 6 – Phepha ro tirhela ra

Ndzi basile

Tlangani ntlangu wa "Simon u ri" na mudyondzisi wa wena.
Kuma ndhawu ya wena kutani u famba handle ko chayisana na
van'wana. Simon u ri "**Khoma nhloko ya wena.**"

A hi tiololeni

A hi kombiseni

Kombisa munghana wa wena
maendlelo yo ...

hlamba mavoko ya wena

buracha misisi ya wena

sula mavoko

buracha meno ya wena

hlamba xikandza xa wena

A hi tiololeni

Encisa xinsin'wana lexi.

Ndzi nga phokotela mavoko

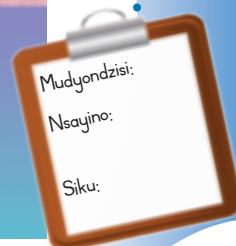
**No hima ehansi hi milenge
ya mina**

Ndzi nga pfumela hi nhloko

Ndzi wachuta mavoko

**Ndzi rhendzeleka hi
swikunwana**

**no khumba nhompfu
ya mina.**

Mikhuva leyinene

A hi hlayeni

Leswi hi faneleke ku va na swona leswaku hi tshama hi hanye kahle.

Swakudya
leswinene

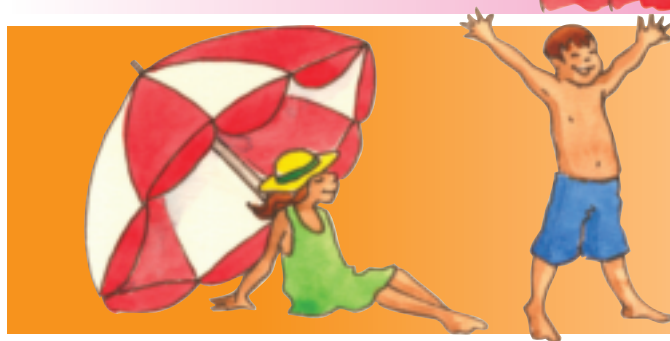

Vutiolori byo
ringanela

Ku tshama
hi basile

Ku va eka
moya wo
tenga

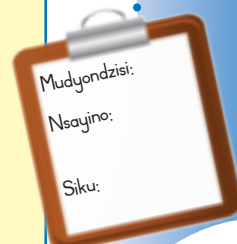
Ku etlela ko
ringanela naswona
u nga languti
thelevhixini ngopfu!

A hi tsaleni

✓ eka mikhuva leyinene na ✗ eka mikhuva yo biha.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

14

Ku basa na vukheta

Kotara ya I – Vhiki ra 7 – Phepha ro tirhela ra

A hi endleni

Kombisa leswaku u swi tirhisa
ku yini swilo leswi.

xisibi xa meno

burachi ya meno

xisibi

khirimi ya mavoko

xisibi xa misisi

xikamu

burachi

burachi ya min'wala

xikero xa min'wala

A hi tiololeni

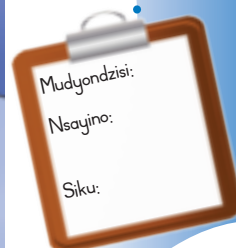
Khomanani hi mavoko ku endla xirhendzevutana lexikulu.

Sweswi hoxelanani bolo eka xirhendzevutana xa n'wana.
Kutani engetelani bolo yin'wana yi hoxeriwa van'wana.
Engetelani bolo yin'wana kutani mi ringeta ku
hoxa 3 wa tibolo.

A hi vulavuleni

I yini lexi nga vekiwa hi ndlela ya futa ekamareni leri?
Xana u fanele ku endla yini ku kota ku basisa kamara?
Xana vana va endla yini? Xana va fanele ku endla yini?

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

15

Kotara ya I – Vhiki ra 8 – Phepha ro tirhela ra

Maxelo lawa ndzi wa tsakelaka

A hi vulavuleni

Xiya tinxaka ta maxelo kutani u byela munghana wa wena leswaku hi wahi maxelo lama u ya rhandzaka swinene.

ku ba moya

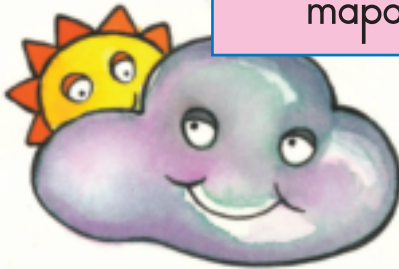
ka hisa

ku na mpfula

mapapa na xirhami

Etindhawini tin'wana ta laha tikweni ra hina,
nkarhi wun'wana ku titimela ngopfu lero
ku kala ku wa na gamboko.

Nkarhi wun'wana ku va na bubutsa.

Moya wa matimba swinene wu vitaniwa
bubutsa kumbe xidzedze.

A hi endleni

Dirowa xifaniso xa wena u ri empfuleni kumbe egambokweni.

Dirowa xifaniso xa wena ephepheni lerikulu u tirhisa tikhirayoni ta mafurha.

Hlanganisa swo penda swakudya swa wasi na mati kutani u penda pheji hinkwaro.

Haxa pende yo basa ehenhla ka xifaniso.

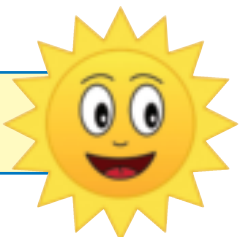

A hi hlayeni

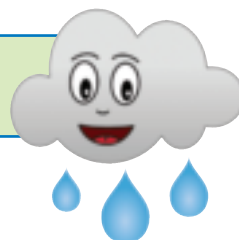
Hi tirhisa chati ya maxelo ku kombisa leswi
maxelo ya nga xiswona. Hi tirhisa mimfungho
ku kombisa tinxaka to hambana ta maxelo.
Mifungho yin'wana ya kona hi leyi:

ka hisa

ku na mpfula

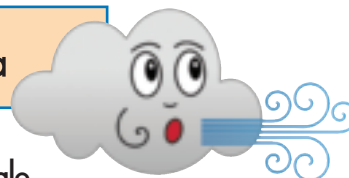
ku na mapapa

ku na mapapa
laha na lahaya

ku ba moya

gamboko

A hi vulavuleni

Byela munghana wa wena leswaku u ambala swiambalo
swa njhani eka muxaka wun'wana na wun'wana ra maxelo.

A hi endleni

Dirowa mifungho ya maxelo ku hetisa chati ya
wena ya maxelo ya vhiki.

Musumbhunuku

Ravumbirhi

Ravunharhu

Ravumune

Ravuntlhanu

A hi tsaleni

Xana maxelo a ya ri njhani vhiki leri?
Tata marito lama siyiweke.

Namuntlha _____.

Tolo a ku _____.

Mundzuku ku ta _____.

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

16

Maxelo

A hi endleni

Encenyeta maxelo yo hambana.

Ololoxa mavoko ya wena swinene ehenhla ka nhloko u tiendla papa lerikulu.

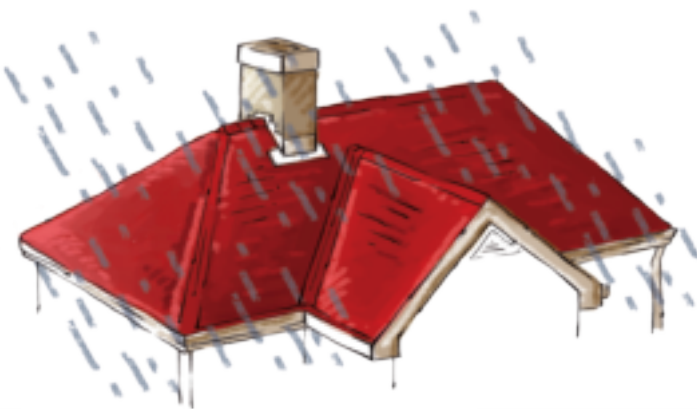
U na xambhulela xo ku sirhelela edyamybini.

Voyamela eka matlhelo hinkwawo tanihi murhi loko ku hunga moya.

Khoma xambhulela swinene ku sivela leswaku xi nga hahisiwi hi moya wa matimba lowu hungaka.

Bana magoza tani mathonsi ya mpfula elwangwini.

32

Siku:

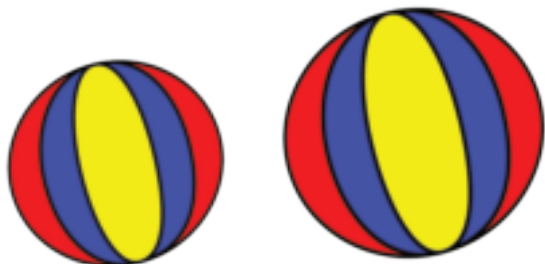

A hi tiololeni

Khomanani hi mavoko mi endla
xirhendzevutana lexikulu swinene.

Hoxelanani tibolo mi tlhela mi ti khoma.

Ehleketi hi tindlela to hambana
to famba ehenhla ka mhandze leyi
ringanelaka kumbe ehenhla ka ntambhu.
Kambisisa loko u nga swi kota ku
ehleketi hi mafambelo yo hambana yo
ya eka vadyondzikuloni.

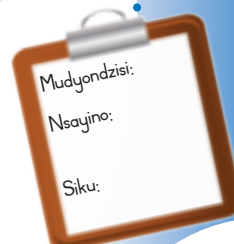
A hi hungaseni

Tlangani tsheretshere.
Dirowa tibuloko na
swirhendzevutana
esaveni.

A hi tiololeni

- Komba munghana wa wena leswi khadi u nga yi tirhisisaka xiswona.
- Mudyondzisi wa n'wina u ta mi komba matlangele ya mintlangu yin'wana ya khale.

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

Ndyangu wa ka hina

A hi vulavuleni

Xana wa swi tiva leswaku mindyangu ya hambana?

Mindyangu yin'wana hi leyitsongo kasi yin'wana hi leyikulu.
Yin'wana yi na manana na tatana kasi yin'wana yi hava.
Mindyangu yin'wana yi tshama na vakokwana, vamalume,
vahahani na vakhazi va vona.

Languta swifaniso leswi kutani u byela munghana wa wena leswi mindyangu leyi yi
hambanisaka xiswona. Tirhisa marito yo huma emabokisini lama.

manana

tatana

sesi

kokwana wa xinuna

buti

n'wana

kokwana wa xisati

ndyangu

A hi tsaleni

I mani a tshamaka na wena ekaya ka n'wina?

I mani a tshamaka na wena ekaya ka n'wina?

Ekaya ka hina ku na vanhu vangani? _____

I mani lontsongo swinene ekaya ka n'wina? _____

I mani lonkulu swinene ekaya ka n'wina? _____

A hi vulavuleni

Hinkwerhu hi na mintirho leyi hi yi endlaka emakaya ya hina. Languta swifaniso leswi landzelaka kutani u vula munhu loyi a tirhaka mintirho leyi ekaya ka n'wina.

Tsala xivulwa xin'we hi ntirho lowu u wu tirheke tolo.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

18

Kotara ya 2 – Vhiki ra I – Phepha ro tirhela ra

Ndyangu wa ka hina

A hi hungaseni

Dirowa xifaniso xa nchumu lowu wena na ndyangu wa ka n'wina mi wu endlaka swin'we. Vula leswaku munhu yoloye i mani. Tirhisa marito lama ku ku pfuna.

manana

tatana

sesi

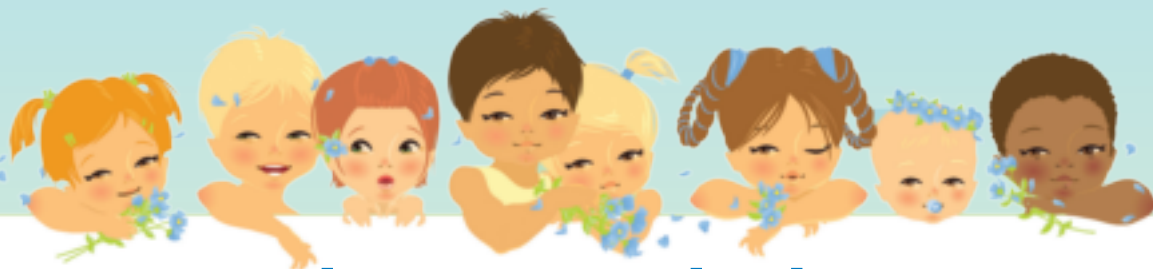
kokwana wa xinuna

buti

n'wana

kokwana wa xisati

ndyangu

Ndyangu wa ka hina

Ha hlayisana

19

A hi hlayeni

Swirho swa ndyangu swi fanele ku rhandzana no hlayisana. Hi kombisa rirhandzu hi ku vukarhana, ku pfunana na ku xiximana. Hi fanele ku ...

- pfunana.
- endla mitirho ya
- titsongahata (ngopfungopfu hina hi nkarhi.
- eka vadyuhari).
- va na vutihlamuleri.

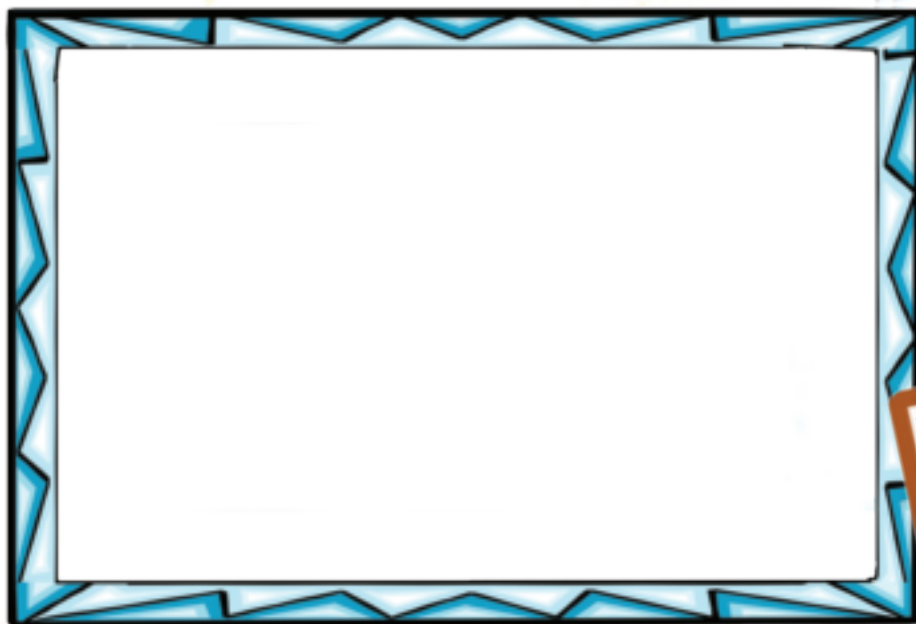
A hi vulavuleni

Languta swifaniso leswi kutani u vula leswi vana lava va kombisisaka xiswona mindyangu ya vona leswaku va kota ku hlayisana na ku pfunana. Kutani encenyeta ku kombisa leswi humelalaka eka xifaniso xin'wana na xin'wana.

A hi endleni

Dirowa xifaniso xa swilo leswi u swi endlaka ku kombisa ndyangu wa ka n'wina leswaku u na vutihlamuleri. Hlamusela munghana wa wena hi leswi u swi diroweke.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

37

Kotara ya 2 – Vhiki ra 2 – Phepha no tirhela ra

20

Ku kombisa leswaku wa hlayisa

Kotara ya 2 – Vhiki ra 2 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Vulavulani hi ndlela leji swirho swa ndyangu lowu swi pfunanaka ha kona. Nambara swifaniso ku suka eka 1 ku fika eka 4 ku kombisa nongonoko lowu faneleke.

A hi hlayeni

Mitirho ya hina ya nimadyambu

Manana u sweka swakudya.

Tatana u hlantswa mapoto.

Mina na buti ha pfuna manana na tatana.

Ha pfuna swinene.

Hi veka masi na xinkwa.

Kutani hi tilulamisela ku etlela.

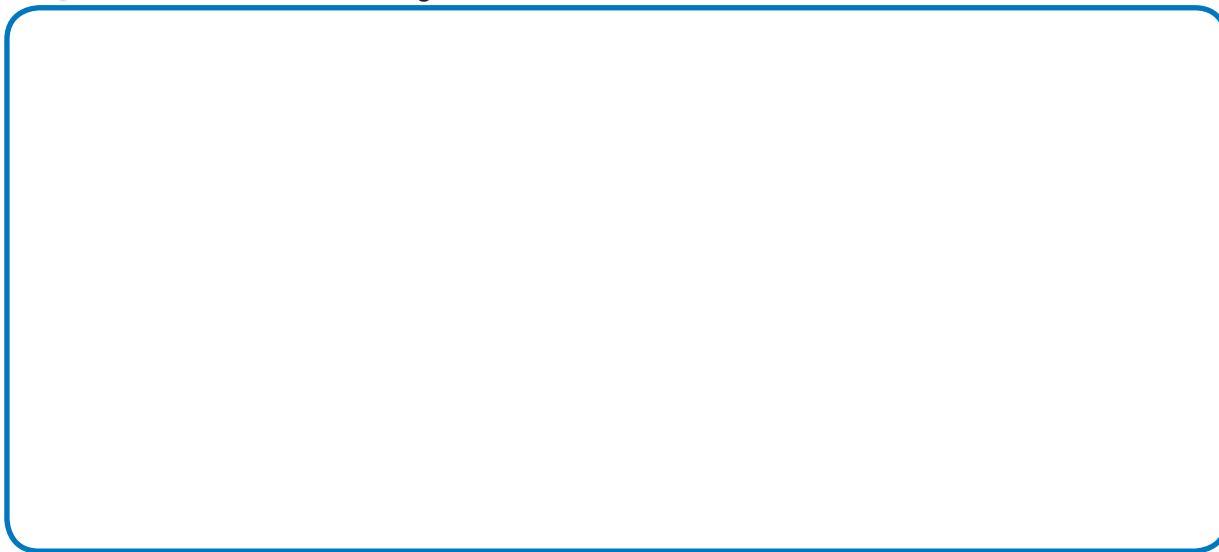
Hi kombela ku hlayeriwa xitori.

A hi endleni

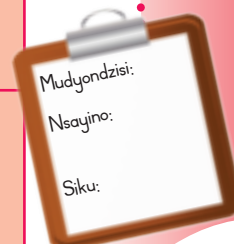
Endlela munhu loyi u n'wi rhandzaka khadi. Dirowa xifaniso u tlhela u tsala vito ra yena.

A hi endleni

Xana u nga swi kota ku endla leswi landzelaka?

	kota ku hoxa bolo hi ku yi bambisela munghana wa wena.	ina	e-e
	kota ku hoxela munghana bolo yi hundza ehenhla ka nhloko.	ina	e-e
	kota ku bambisa bolo hi matsolo.	ina	e-e
	kota ku ba bolo yi ya eka khoni.	ina	e-e
	kota ku dirivula bolo exikarhi ka timakara.	ina	e-e
	kota ku raha bolo yi ya eka xanchumu yi fika yi xi ba.	ina	e-e

21

Kotara ya 2 – Vhiki ra 3 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Vuhlayiseki ekaya na le kusuhi (1)

Hi fanele ku titwa hi hlayisekile nkarhi hinkwawo loko hi ri ekaya.

Kambe ku na makhombo yo tala ekaya na le kusuhi na le kaya.

Languta xifaniso kutani u vulavula na munghana wa wena hi man'wana ya makhombo lama.

Ekhichini

- Hundzuluxela swikhomo swa mapoto na tipani etlhelweni ra makumu ya xitofu.
- U nga sukeli mikwana yo kariha kun'wana na kun'wana.
- Khiyelela pharafini na mirhi endhawini leyi nga hlayiseka.
- U nga siji switlangiso swi hangalakile na ndhawu.

Exihambukelweni

- U nga tirhisi swilo swa gezi ekusuhi na mati.
- U nga swi siji etlhelo ka mati.
- Veka swikero na swin'wana swo kariha endzeni ka khabodo.
- U nga lombisani burachi ya wena ya meno na munhu un'wana.

Mabubutsa, rihati na gezi

- U nga tshuki u yima ehansi ka murhi loko tilo ri dzindza.
- U nga ngenisi nchumu eka pulaga ya le khumbini. Kombela munhu lonkulu leswaku a ku pfuna.

Ehandle ka le kaya

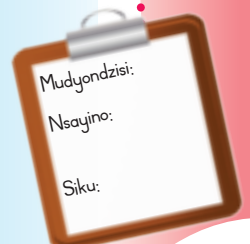
- Rholela swilo leswi nga ku vavisaka swo tanihi tinghilazi to fayeka, u swi chela ethinini ra thyaka.
- U nga tlangi ekusuhi na xidan'wana xo hlambela handle ka loko ku ri na munhu lonkulu.

Endzeni ka yindlu

- U nga siyi switlangiso na swin'wana swilo swi hangalakile.
- U nga tlangi hi pharafini na swibasisi leswi nga na chefu.
- Loko u lemuka leswaku ntambhu ya ayini kumbe ketlele yi tlhantlhekile, kombela manana kumbe tatana wa wena leswaku a yi lunghisa.

22

Vuhlayiseki ekaya na le kusuhi (2)

Kotara ya 2 – Vhiki ra 3 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

Ku hlayiseka

Languta swifaniso kutani u vula leswaku swifaniso leswi kombisaka swiyimo swo hlayiseka hi swihi na leswi kombisaka ku va na khombo. Gwajula ✓ leswi kombisaka xiyimo lexi nga hlayiseka no ba xihambano ✗ eka swa khombo. Vula leswaku hikwalaho ka yini u ehleketa leswaku swi hlayisekile kumbe swi na khombo.

A hi vulavuleni

Ku na swilo leswi nga vangaka khombo ekaya ka n'wina? Xana u nga endla yini hi swona? Chefu, mirhi na swihalaki swo basisa leswi nga na nghozi. U nga tshuki u nwa nchumu lowu u nga wu tiviki.

Mifungho leyi yi vula leswaku ku na nchumu lowu nga na chefu endzeni ka bodhlela, bokisi kumbe thini. Xana u tshama u vona mifungho leyi?

A hi tiololeni

Mudyondzisi wa wena u ta ku chayela vuyimbeleri.

- Famba na mpfumawulo wa vuyimbeleri.
- Hlawulani murhangeri. Murhangeri u fanele ku famba na mpfumawulo wa vuyimbeleri. Un'wana na un'wana u fanele ku encisa murhangeri kutani a famba hi ndlela leyi fanaka.
- Yima u ringanisa hi nenge wun'we.
- Sweswi ringanisa hi nenge lowun'wana.
- Hi wihi nenge lowu nga na matimba?
- Veka ngoti yo leha ehansi kutani u dirowa ntila. Famba etlhelo ka ngoti kumbe entileni, u hlayisa ku ringanisa ka wena.
- Sweswi cinca xivumbeko xa ngoti kumbe ntila kutani u famba etlhelo ka wona u ri karhi u hlayisa ku ringanisa ka wena.

23

Vuhlayiseki ekaya loko ndzi ri ndzexe

Kotara ya 2 – Vhiki ra 4 – Phepha ro tirhela ra

A hi vulavuleni

U dyondzile hi swilo leswi
nga ku vavisaka ekaya na
le kusuhi na le kaya. Xana
u nga tihlayisa hi ndlela yihi
loko u ri wexe ekaya?

Loko u ri wexe ekaya, u nga
endla leswi landzelaka leswaku
u kumeka u hlayisekile.

U nga pfuleli vanhu
lava u nga va tiviki.

Khiyela mavanti hinkwawo
lama humelaka ehandle.

- Tiyisisa leswaku u tiva tinomboro ta tinqingho ta vatswari va wena na ta vaakelani van'wana.
- Endla nxaxameto wa tinomboro ta nkoka loko ko tshuka ku humelela swin'wana leswi nga riki kahle.

A hi tsaleni

Endla nxaxameto wa wena wa tinomboro ta nkoka.

Maphorisa:

Ambulense:

Vatimela-ndzilo:

Riqhingo ra le nyongeni ya manana:

Riqhingo ra le nyongeni ya tatana:

I mani loyi u nga n'wi vitanaka loko u lava ku pfuniwa?

Mudyondzisi:
Nsajino:
Siku:

24

Swin'wana leswi u faneleke ku swi tsundzuka

Kotara ya 2 – Vhiki ra 4 – Phepha ro tirhela ra

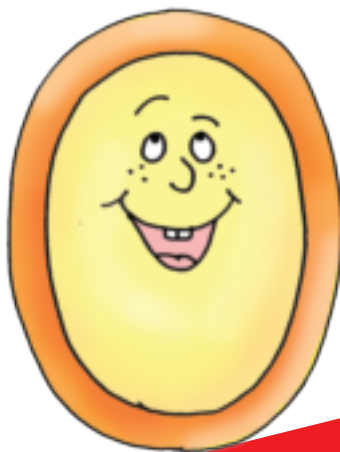

A hi vulavuleni

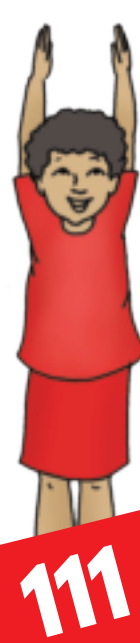
Hi leyi ndlela yo olova yo tsundzuka nomboro ya riqingho ra maphorisa. Languta xifaniso kutani u hlamusela munghana wa wena leswi swifaniso swi ku pfuniseke xiswona ku tsundzuka tinomboro. 10111 i nomboro ya maphorisa. Yi vule ko hlayanyana ku fikela loko u yi tiva hi nhloko.

1

0

111

A hi tiololeni

Kombisa leswi a wu ta swi endlisa xiswona loko a wo va n'wana eka xin'wana na xin'wana xa swifaniso leswi.

Xana a wu ta swi endlisa ku yini loko a wu hlongorisiwa hi munhu loyi u nga n'wi tiviki?

Xana a wu ta swi endlisa ku yini loko a wu pfuna mana wa wena ku hlanganisa swichelachelana swo baka khhekhe?

Xana a wu ta endlisa ku yini loko a wu yimile ehenhla ka manghilazi yo fayeka?

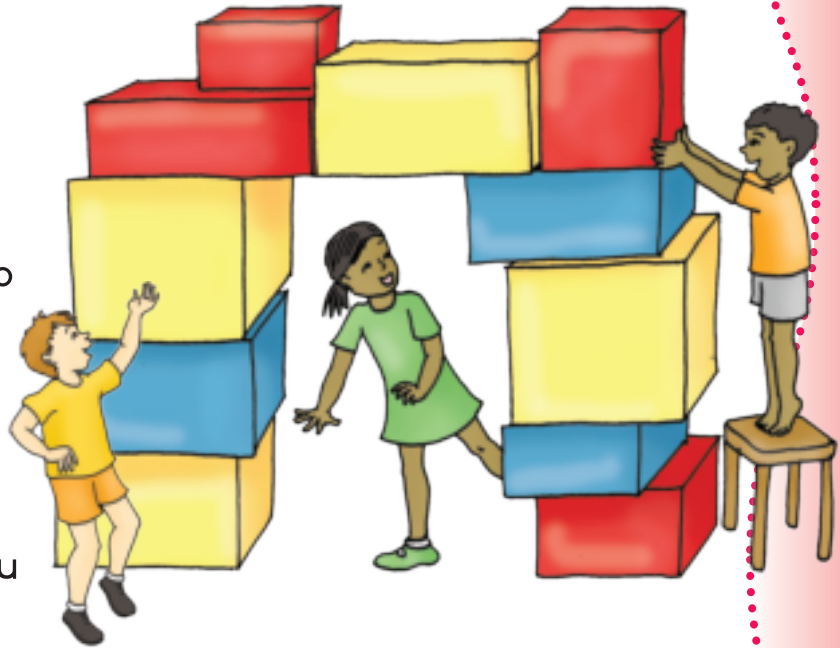

A hi endleni

Ringeta loko u nga swi kota ku aka yindlu ya wena.

- Lava mabokisi ya khadibodo ya khale kutani u aka makhumbi na lwangu.
- U nga namarheta mabokisi kun'we. Loko yindlu yi herile, u nga yi penda.
- Loko u nga kumi khadibodo, tirhisa swin'wana kambe u nga tirhisi nghilazi kumbe nchumu lowu nga ku vavisaka.

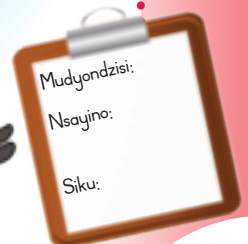
A hi tiololeni

Hoxela bolo kumbe nkwama wa tinyawa emoyeni kutani u wu khoma hi voko ra wena ro pfumala matimba.

Pfuna mudyondzisi wa wena ku humesela switulu, matafula na mabokisi ehandle ka tlilasi.

Khandziya switulu, matafula na mabokisi. Kasa ehansi ka swona u tlhela u tlulela ehansi ku suka eka swona.

Ringeta ku yima hi nenge wun'we exitulwini.

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

25

Miri wa mina

Kotara ya 2 – Vhiki ra 5 – Phepha ro tirhela ra

A hi tsaleni

Tsala marito eswivandleni leswi faneleke.

nenge

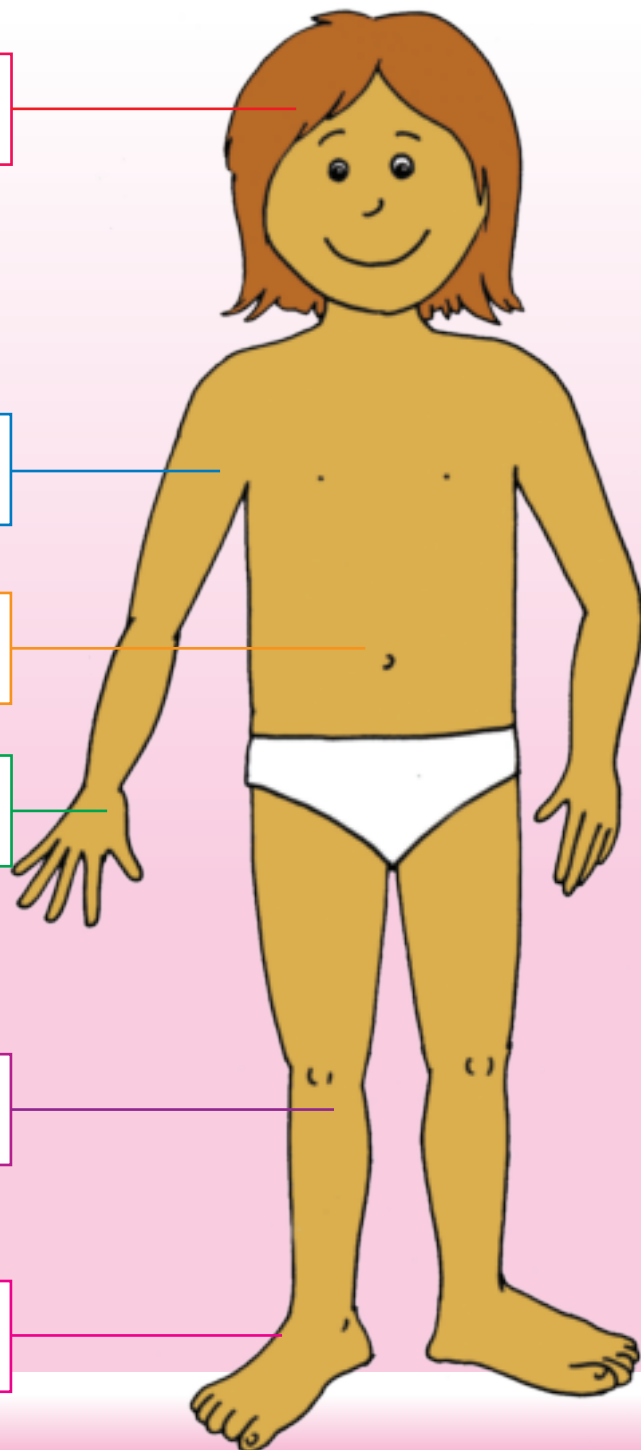
xandla

nhloko

khwiri

nkondzo

voko

A hi diroweni

Hetisa xifaniso xa xikandza.

Dirowa misisi. Ringeta ku kopunula xikandza xa wena. Loko u ri na mahlo ya buraweni, dirowa mahlo ya buraweni. Loko u ri na misisi ya ntima, dirowa misisi ya ntima.

Dirowa tinxiyi, nhompfu na nomo wa wena.

Xikandza i xiphemu xa nkoka xa miri wa wena.

Hinkwerhu hi na 2 wa mahlo.

Hinkwerhu hi na 2 wa tindleve.

Hinkwerhu hi na nhompfu.

Hinkwerhu hi na nomo.

A hi yimbeleleni

Yimbelelani risimu leri. Khoma xirho xa miri loko u ri karhi u yimbelela u vula vito ra xona.

Nhloko makatla

Nhloko makatla

Xifuva, xisuti

Matsolo, swikunwana

Matsolo, swikunwana

A hi tiololeni

Tlangani 'Simon u ri ...'

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

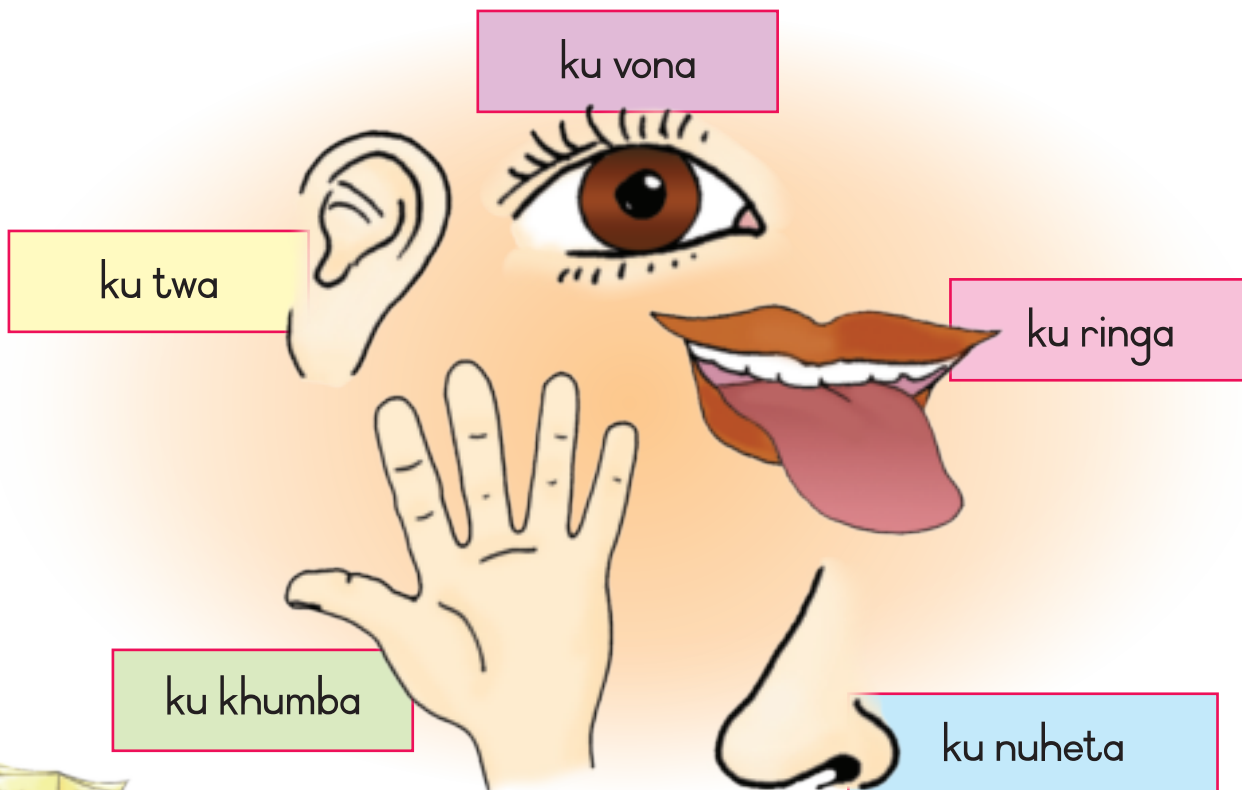
26

Switwi swa mina

A hi vulavuleni

Languta switwi swo hambana kutani u vula leswi hi swi tirhiselaka swona.

Kotara ya 2 – Vhiki ra 6 – Phepha ro tirhela ra

A hi hlayeni

Hi tirhisa switwi swa hina masiku hinkwawo.
 Hi nuhetela no ringa swakudya swa hina.
 Hi nga twa leswi risiva ri oloviseke xiswona.
 Hi nga vona xibakabaka xa wasi hi ximumu.
 Hi twa vuyimbeleri.
 Switwi swa hina swi hi pfuna ku tshama hi hlayisekile.
 Hi nga nuhetela loko ku ri na ku tshwa.
 Hi kota ku twa loko puleti ya xitofu yi hisa ngopfu.
 Hi kota ku vona loko swi ri na khombo ku
 tsemakanya patu.
 Hi kota ku twa mpfumawulo wa wachi.

A hi endleni

Mahlayisele ya mahlo na tindleve.

Hi fanele ku hlayisa switwi swa hina.

Tindlela timbirhi to hlayisa mahlo na tindleve
hi leti landzelaka.

Hlayisa tindleve hi ku
yingisela vuyimbeleri
lebyi nga riki bya pongo.

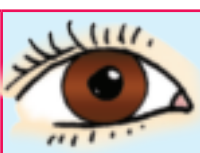
Hlayisa mahlo hi ku ambala
xigqhoko kumbe manghilazi yo
sivela dyambu.

U nga languti dyambu.

A hi tsaleni

Xiya tafula leri nga laha hansi. Eka ntila wun'wana na wun'wana gwajula ✓ xitwi
kumbe switwi leswi u nga swi tirhisaka. U nga fungha switwi swo tlula xin'we.

	 ku nuheta	 ku ringa	 ku vona	 ku twa	 ku khumba
					
					
					
					
					

27

Ku fambafambisa miri wa mina

A hi vulavuleni

Languta swifaniso. Eka xin'wana na xin'wana, vula mavito ya swirho swa miri u tlhela u vula na leswi swi ku pfunaka ku endla swona.

Hi tirhisa mimiri ya hina leswaku hi kota ku famba.

A hi tsaleni

Hlamula swivutiso leswi na munghana wa wena. Kutani tsala tinhlamulo ebukwini ya wena, ehansi ka swivutiso.

Hi swihi swirho leswi u swi tirhisaka ku kota ku famba?

Hi swihi swirho swa miri wa wena leswi u swi tirhisaka ku rholela swilo?

A hi tiololeni

Mudyondzi wa n'wina u ta mi komba matlangelo ya ntlangu wa 'ximanga na kondlo'.

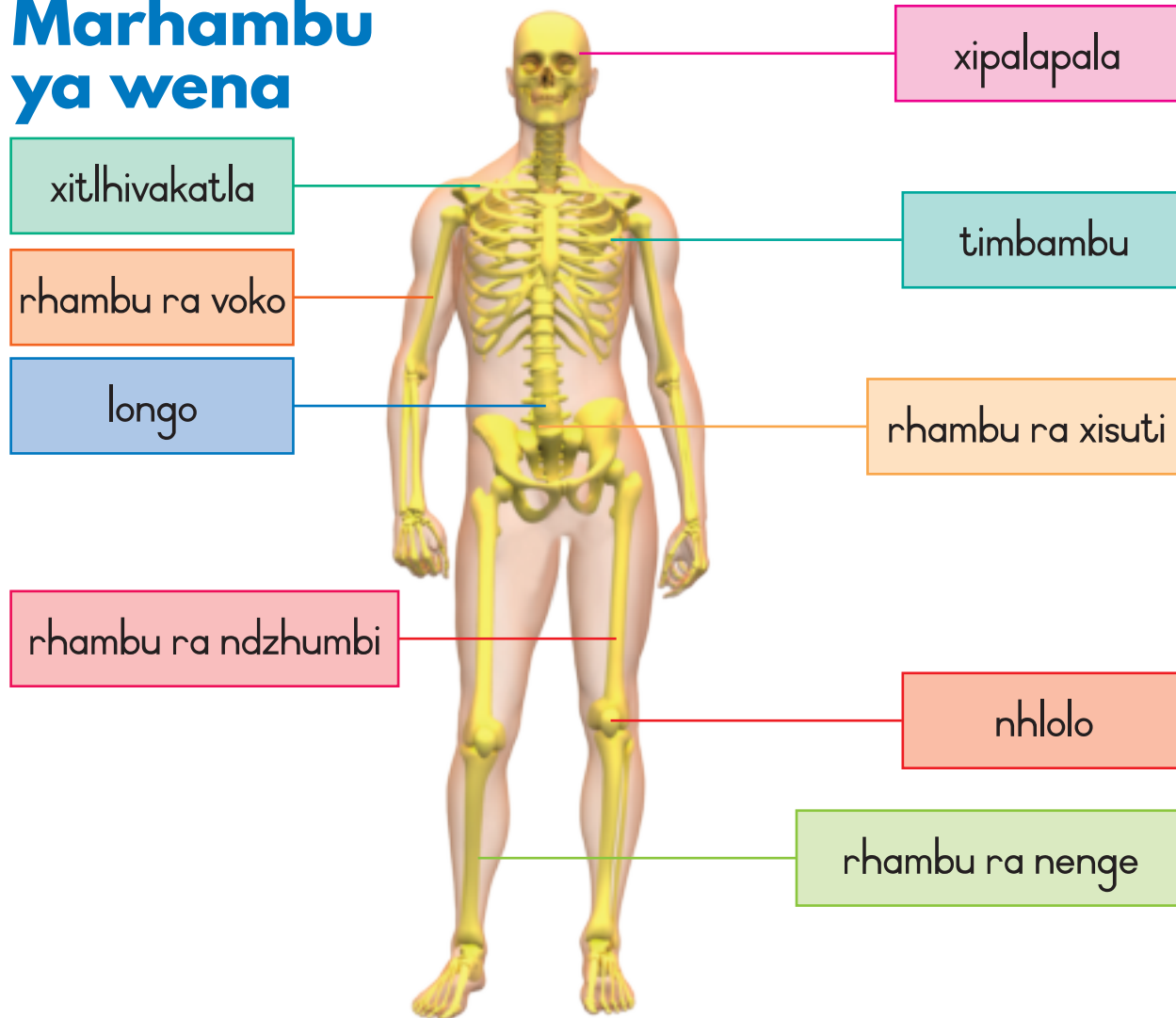

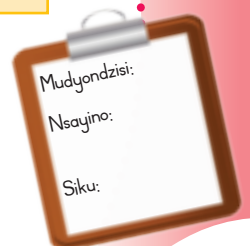
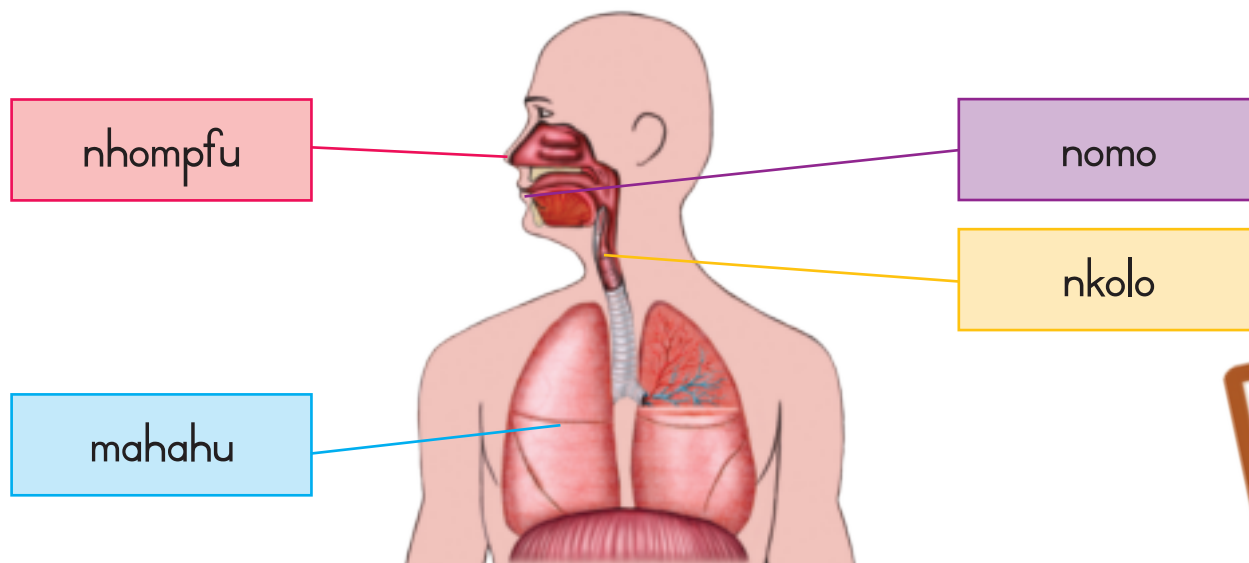
A hi hlayeni

Ku na swirho swa miri leswi u nga kotiki ku swi vona.
Hinkwaswo swi tirha swin'we leswaku u kota ku hanya.

Marhambu ya wena

Swirho swa miri leswi ku pfunaka ku hefemula

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

A hi vulavuleni

Ku ehleketa hi vuhlayiseki

Languta swifaniso leswi nga laha hansi kutani u vulavula na munghana wa wena hi leswi u swi vonaka eka swona. Eka xifaniso xin'wana na xin'wana, vula ndlela leyi u nga tihlayisaka ha yona.

U vona munghana wa wena eka tlhelo lerin'wana ra patu.

U rindzile u ri wexe exitichini xa mabazi.

Munhu loyi i nga nwi tiveki u kombela leswaku u famba na yena mi ya kun'wana.

U lahlele emavhengeleni.

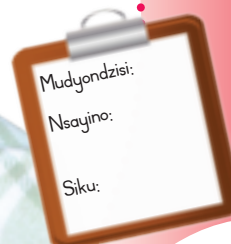
Hi va na matitwelo ya "ina" loko munhu un'wana a hi vukarha hi mavukarhelo ya kahle. Swa tsakisa ku vukarhiwa hi ndlela ya kahle hi munhu loyi u n'wi rhandzaka.

Nhwanyana, tana laha. Ndzi lava ku ku nyika swiwitsi kambe a wu fanelangi ku byela munhu un'wana.

Hi va na matitwelo ya "e-e" loko munhu un'wana a hi khoma hi ndlela leyi yi hi chavisaka kumbe leyi yi hi hlundzukisaka. Loko hi twa hi ri na ku chava kumbe loko hi nga tshamisekangi hi va na matitwelo ya "e-e".

Miri wa wena wu hlawulekile naswona i wa wena. U nga vula "ina" loko swi fanerile leswaku munhu a ku khoma. U nga vula "e-e" loko swi nga fanelangi.

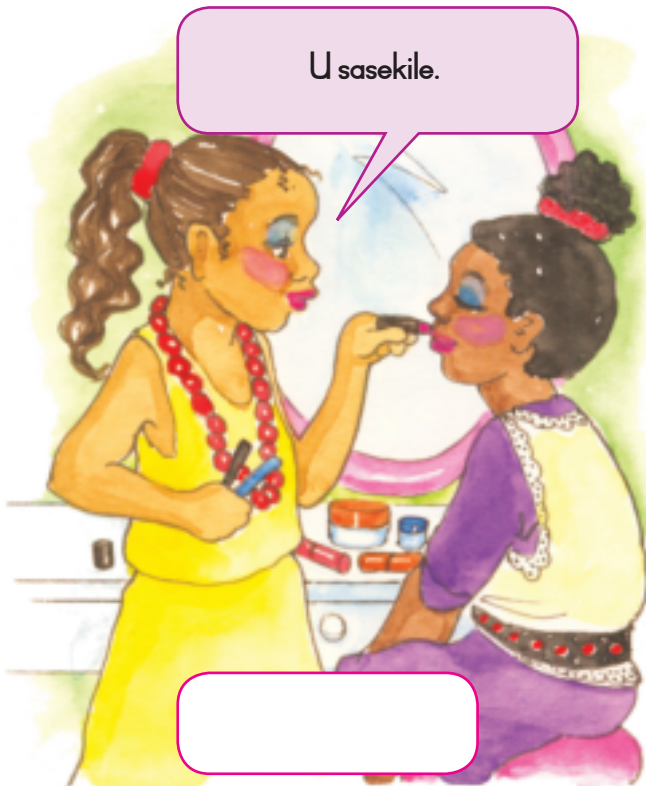
29

Ku hlayiseka

A hi tsaleni

Languta swifaniso leswi nga laha hansi kutani u tsala etibulokweni
"Ina" eka matitwelo yo pfumela na "E-e" eka matitwelo yo kaneta.

Kotara ya 2 – Vhiki ra 7 – Phepha ro tirhela ra

A hi endleni Titolovete ku vula "e-e".

Endla ntlangu lowu eka wona munhu loyi a nga tiviwiki a lavaka ku khandziyisa n'wana emovheni wa yena kumbe ku khomakhoma n'wana. N'wana u hlamula a ku: "E-e".

A hi vulavuleni

Vana van'wana va tshama emakaya laha va kumekaka va nga hlayisekangi. Languta swifaniso. Vula leswaku a wu ta titwa njhani loko a wu ri n'wana loyi a nga exifanisweni. Vula leswi a wu ta endla swona.

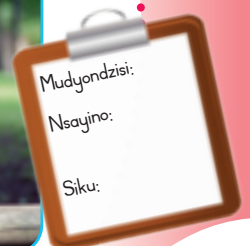
U nhwanyana wo mahanyelo yo biha naswona a ndzi ku rhandzi.

U nge swi koti ku ya exikolweni. U fanele ku rhwala switina u ta aka khumbi.

A hi tiololeni Tlangani ntlangu wo "yimisa".

Famba hi mukhuva wun'wana na wun'wana lowu u wu tsakelaka. Loko mudyondzisi a ba xitswiriri, yima hi xiyimo lexi u nga eka xona. U fanele ku ka u nga fambi ku fikela loko mudyondzisi a lerisa leswaku u nga famba. Xana u nga ringanela kahle ku fika kwihi? Famba ehenhla ka mhandze leyi nga ehansi kumbe entambhyini yo leha leyi vekiweke ehansi.

Mudyondzisi:
Nsayino:
Siku:

30

Ku hlayisa miri wa mina wu tshama wu hanye kahle

A hi hlayeni

Ku na tindlela to tala leti ti nga hi vabyisaka. Nkarhi wo tala hi vabyisa hi switsongwatsongwana. I swintsanana swinene lero a hi swi koti ku swi vona. Swi nghena emirini wa hina kutani swi hi vabyisa. Swi nga nghena emirini wa hina kutani swi hi vabyisa.

A hi vulavuleni

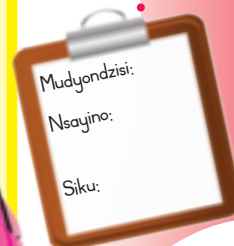
Xana vana lava nga eswifanisweni va endla yini leswaku va tshama va hanye kahle? Xana a ku ta humelela yini loko a va nga swi endlangi swilo leswi?

A hi vulavuleni

Sweswi vulavula hi swifaniso leswi. ✓ Kombisa maendlelo yo tshama u hanye kahle. Bana xihambano ✗ eka swifaniso leswi nga ku vabyisaka.

Kotara ya 2 – Vhiki ra 8 – Phepha ro tirhela ra

Ku hlayisa miri wa mina wu tshama wu hanye kahle

A hi vulavuleni

Xana vana lava nga eswifanisweni va endla yini leswaku va tshama va hanye kahle? Xana a ku ta humelela yini loko a va nga swi endlangi swilo leswi?

Xana a wu swi tiva leswaku mati yan'wana ya tengile kasi yan'wana ya thyakile?
Xana u nga swi tiyisisa ku yini leswaku mati ya tengile naswona ya lulamele ku nwiwa?

U nga virisa mati ya thyaka eketleleni ku kota ku dlaya switsongwatsongwana.

U nga sefa thyaka.
Mudyondzisi wa wena u ta ku komba leswi swi endlisiwaka xiswona.

U nga chela xilepulana xin'we xa bilichi (tanihi Jiki) eka thini ra 20 wa tilitara ta mati ya le nambyeni. Pfala thini ku sivela tinhongana. Tshika mati ya tshama 28 wa tiawara u nga si ya nwa.

A hi vulavuleni

Languta swifaniso leswi kutani u vulavula hi leswi vana lava va swi endlaka leswaku va tshama va hanye kahle.

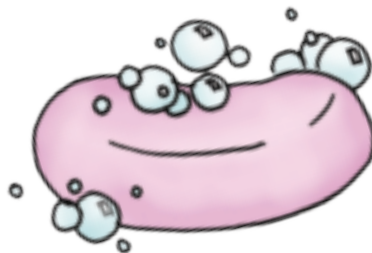
Cukumeta tithixu leti tirhisiweke
exihambukelweni kumbe
ethinini ra thyaka.

Hlamba mavoko
loko u nga si dya.

Loko u thyakisa exihambukelweni,
basisa kutani u hlamba mavoko.

Hlamba mavoko endzhaku
ko tirhisa xihambukelo.

Pfala nomo loko u khohlola
kumbe loko u entshemula.

Mudyandzisi:
Nsayino:
Siku:

32

Kotara ya 2 – Vhiki ra 8 – Phepha ro tirhela ra

Ku kambisisa

A hi vulavuleni

Bula hi leswi u swi dyondzeke eka tikotara timbirhi leti nga hundza.

Ndzi nga vulavula hi ndyangu wa ka hina.

Ndzi nga famba entileni wo lala.

Ndzi tiva nomboro ya riqingho ra maphorisa.

Ndzi tiva hi matitwelo ya "Ina" na "E-e".

Ndzi nga khoma bolo.

Ndzi nga tshama ndzi hlayisekile ekaya ka hina.

Ndzi nga tihlayisa loko ndzi ri ndzexe ekaya.

Ndzi pfuna ndyangu wa ka hina.

Ndzi tiva ndlela ya mina exikolweni.

Ndzi tiva ku tihlayisa ndzi tshama ndzi hanye kahle.

Ndzi tiva leswi ndzi faneleke ku endla swona hi swilo hinkwaswo leswi nga enkwameni wa mina wa xikolo.

Ndzi tiva tinxaka to hambana ta mindyangu.

Ndzi dyondze swo tala eka dyondzo ya Swikili swa vutomi.

Dikixinari ya mina

A

a

G

g

B

b

H

h

C

c

I

i

D

d

J

j

E

e

K

k

F

f

L

l

Dikixinari ya mina

M
m

Handwriting practice lines for the letter M.

S
s

Handwriting practice lines for the letter S.

N
n

Handwriting practice lines for the letter N.

T
t

Handwriting practice lines for the letter T.

O
o

Handwriting practice lines for the letter O.

U
u

Handwriting practice lines for the letter U.

P
p

Handwriting practice lines for the letter P.

V
v

Handwriting practice lines for the letter V.

Q
q

Handwriting practice lines for the letter Q.

W
w

Handwriting practice lines for the letter W.

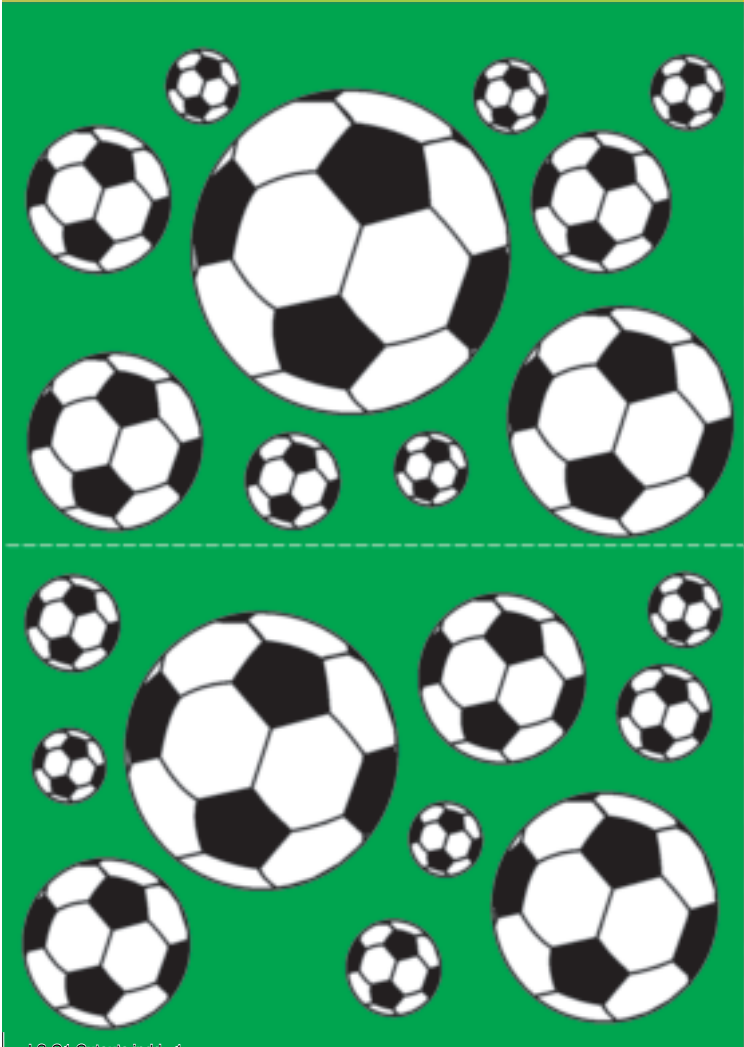
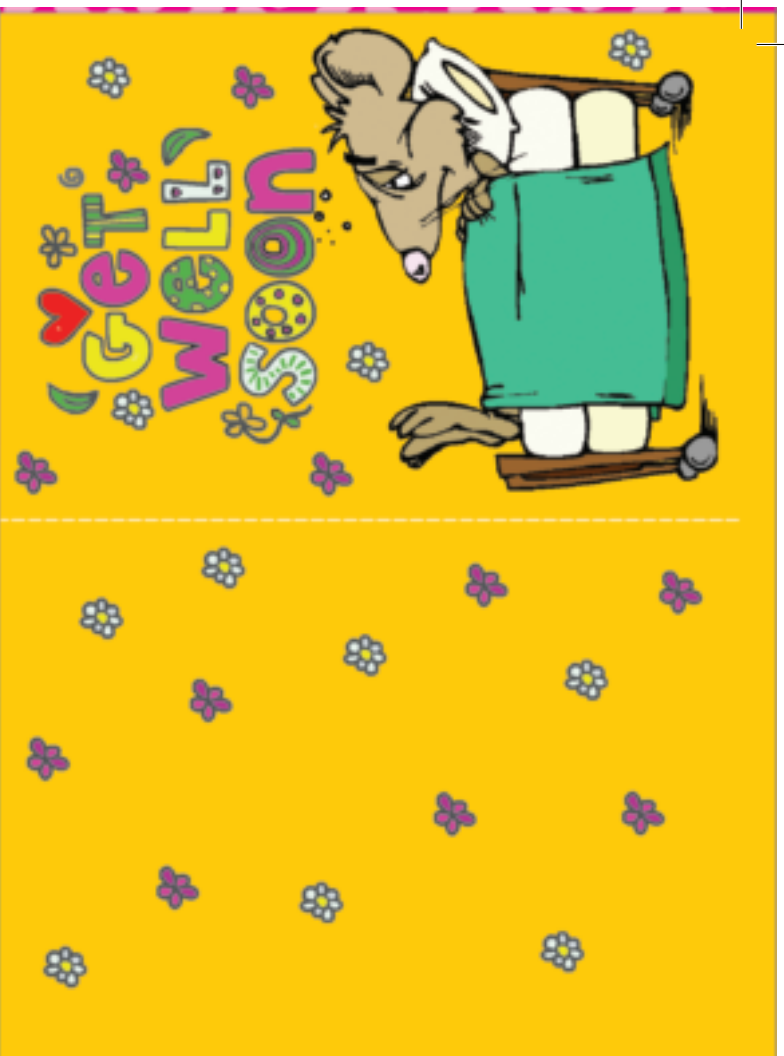
R
r

Handwriting practice lines for the letter R.

X-Z
x-z

Handwriting practice lines for the letters X, Y, and Z.

Masks

Cut out on
the outside
black line.
Tie a string
into the holes
to make a
face mask.

